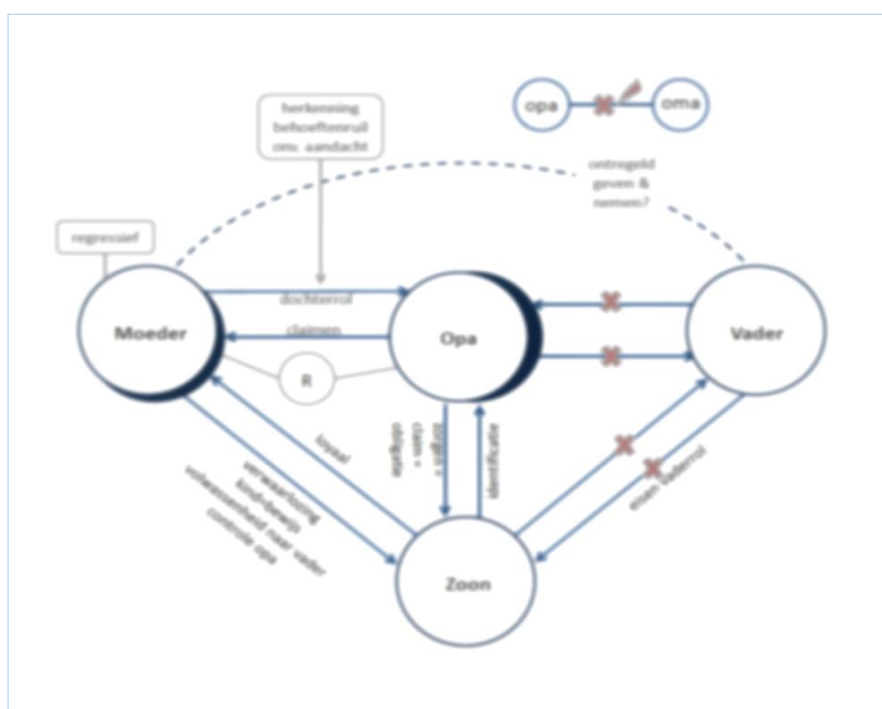

Systemische Gezins-Analyse (SGA)

Door

Erik Smid

Februari 2019

Versie 1.6

Inleiding

De Systemische Gezins-Analyse (SGA) is ontstaan naar aanleiding van mijn behoefte om een praktisch en effectief antwoord te formuleren op de 'moeizaamheid' die gepaard gaat bij het effectief willen werken aan multigezinsproblematiek (MPG). Deze werkvorm is ontstaan op basis van mijn achtergrond als ervaringsdeskundige en mijn professionele ervaring als psychosociaal therapeut/ freelance werkbegeleider. Dit maakt mij ahw. *tweetalig*, waardoor ik een dieper begrip heb ontwikkeld rondom de werking van overlevingsmechanismen binnen multiprobleemgezinnen en daarnaast goed zicht heb op de taakstelling van de betrokken beroepsbeoefenaars.

Visie:

Het is mijn ervaring dat ondersteuningstrajecten vastlopen op het moment dat overlevingsmechanismen binnen MPG-systemen niet of onvoldoende worden ondervangen. Overlevingsmechanismen saboteren de effectiviteit van (pedagogische) interventies, waardoor de aanwezige expertise niet tot zijn recht komt. Er ontstaan tunnelvisies. Het is daarom belangrijk om als organisatie in te zetten op het hanteren van overlevingsmechanismen, waardoor hulpverleningsdoelen behaald worden.

Missie

Het is mijn wens dat de ondersteuning van deze gezinnen optimaal verloopt. Ik zet mij daarom in om een bijdrage te leveren met als doel dat social professionals een betekenisvolle bijdrage kunnen leveren rondom het oplossen of hanteren van MPG. De door mij ontwikkelde werkvorm SGA maakt het mogelijk om overlevingsmechanismen binnen MPG-systemen te herkennen, de (systemische) betekenis te verstaan en vervolgens effectief te tackelen. Dan is het past mogelijk dat (pedagogische) interventies tot hun recht komen.

In de praktijk ontwikkeld

In 2011 ben ik gestart met het stapsgewijs ontwikkelen van de SGA door in de praktijk een bijdrage te leveren als freelance werkbegeleider op het gebied van MPG-casuïstiek. Mijn werkvorm heb ik in de periode 2016-2017 als (onbezoldigd) werkbegeleider in samenwerking met Cosis vervolgens met succes kunnen toetsen en evalueren op effectiviteit. In dat jaar heb ik de afdeling Ambulante Gezinsbegeleiding ondersteund die dagelijks in de praktijk werken met MPG-problematiek, waarbij sprake is van één of meerdere lvb-indicatie(s). Vaak in combinatie met een psychiatrische diagnostiek.

Uitgangspunten SGA:

- De social professional zelf is ook deelnemer aan het gezinsdynamisch proces
- Het versterkt het waarnemingsvermogen van de social professional rondom individuele overlevingsmechanismen en die van het gehele gezinssysteem.
- Het versterkt de daadkracht van de social professional
- Het is inpasbaar bij de gangbare methodieken binnen de organisatie, doordat het de voorwaarden creëert om (pedagogische) interventies te plegen en hulpverleningsdoelen te behalen
- Het mobiliseert krachtbronnen en activeert de gezinsleden
- De SGA stimuleert het opbouwen een constructieve samenwerkingsrelatie met alle gezinsleden ontstaat
- Het is zeer praktisch inzetbaar middels een stappenplan

Aanleiding inzet werkvorm

Social professionals lopen concreet vast tijdens het vormgeven van het hulpverleningstraject en doelstellingen worden niet of amper behaald. Of het traject loopt qua inzette doelstellingen goed, maar de social professional heeft een 'onderbuikgevoel' dat er toch iets over het hoofd wordt gezien. In beide gevallen word ik dan gevraagd met hen mee te kijken en aan de hand van de SGA een bijdrage te leveren. De volgende stappen zijn vervolgens vanuit deze werkvorm aan de orde:

1. Inventarisatie (ca. 45 minuten)

- Voorgeschiedenis van de gezinsleden, ev. crisissen
- Voorgeschiedenis hulpverleningstrajecten & betrokken partijen
- De problematieken en stressfactoren die spelen
- Wie geïndiceerd is, doelen waaraan gewerkt worden en prioriteitenplan
- Motivatie voor hulpverlening en onderzoeken waar eventuele weerstand ligt, mate van naleven afspraken (adaptievermogen)
- Visie social professional op welke rol iedereen in het gezin heeft en onderlinge verstandhouding, ankers in het gezin
- Hoe de eventueel aanwezige vader en moeder in het gezin relationeel tot elkaar staan
- In welke mate er sprake is van oprecht contact of sociaal wenselijk gedrag in het (hulpverlenings)contact
- De mate dat het traject energie vergt van de social professional
- Hoe de thuissituatie op dit moment is (decorum, sfeer, etc.)
- Hoe familie in het netwerk betrokken is, sociale contacten en hoe hun beleving van het gezin is
- Of er sprake is van ziektebeelden, medicatie, trauma's en aanvullende ondersteuning hierop
- Persoonlijke beleving/ observaties social professional van de thuissituatie en individuele gezinsleden
- Hoe de samenwerking tot nu toe verloopt en effectiviteit (pedagogische) interventies
- Welk gedrag van de gezinsleden roepen frustraties en of triggers bij je op?
- Het formuleren van mogelijke onderzoeksvragen: welke informatie is nog niet beschikbaar om de dynamiek van het gezin beter te begrijpen?

2. Analyse maken en verbanden leggen; uitwerking op flipover (ca. 45 minuten)

- Hoe en welke soorten relaties zijn ontstaan en (waarom) in stand worden gehouden
- Hoe de verdeling en volgorde plaatsvindt van bestaansrechten & dominante overlevingsmechanismen
- Verbinding maken tussen Transactionele Analyses & Gezinsmechanismen
- Verbanden leggen over hoe gezinsontwikkelingen de huidige situatie hebben beïnvloed
- Verdeling onderlinge machtsposities & sociale- en biologische contracten
- Aandacht voor perverse drijfveren/ behoefte-ruil/ Redder-Slachtoffer/ winst van lijden/
- Hoe hulpverleningsinterventies een systeemconflict creëren of in stand houden (tegen de muur aandrukken, weg van de weerstand, primaire instincten forceren tot verandering)
- Waar overlevingscontracten (loopgraven) liggen historische loyaliteitsrechten die veranderingsprocessen saboteren
- Drijfveren tussen actie en gedrag (winst) uittekenen per gezinslid en effect op het gehele gezinssysteem
- Positie van de social professional in het systeem concretiseren en effectiviteit/ ineffectiviteit van interventies analyseren

3. Strategie Ontwikkelen & Coaching (ca. 30 minuten)

- De kern van het gezinsprobleem samenvatten en concreet maken
- Herkader rol van hulpverlening in het gezin, waar de energiewinst in het systeem ligt
- Concreet maken welke gezinslid benaderd zal kunnen worden om op zeer korte termijn het systeem te kantelen = sleutelpersoon. Oftewel: waar en met wie kan, voorbij overlevingscontracten, gewerkt wordt aan het duurzaam beïnvloeden van het gezinssysteem?
- Evaluatie over geboden hulp en inschatting effectiviteit huidige strategie
- Concreet maken welke hulpverleningsstijl en attitude gedragsverandering realiseert binnen dit specifiek gezinssysteem; hoe de invloed wordt vergroot om het systeemconflict te tackelen
- Een volgorde in interventies bepalen die er voor zorgen dat overlevingsmechanismen doorbroken worden
- Potentiele vermogens en kwaliteiten mobiliseren van gezinsleden (hoe gezinsleden te activeren)
- Stappenplan maken met uitwerking hoe het vastgelopen hulpverleningstraject weer in beweging komt
- Het stappenplan sluit naadloos aan op het hulpverleningsplan

Werkbegeleiding

Het is mogelijk om de social professional door middel van werkbegeleiding verdergaand te ondersteunen bij het praktisch realiseren van (pedagogische) interventies en interpersoonlijke vaardigheden. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Coachen op hoe met samenwerkingspartners gezamenlijk opgetrokken kan worden richting een kanteling van het gezinssysteem
- Coachen op het beter omgaan met problematisch gedrag van gezinsleden & zelfzorg
- Coachen op het Omgaan met infecties (machteloosheid), handelingsverlegenheid en eigen afweermechanismen

Eventueel is het mogelijk om, in samenwerking met senior trainer & trainingsacteur Tessa van Overbeek, de nieuw opgedane interventies direct te oefenen door middel van een rollenspel.

Aantal medewerkers per bijeenkomst

Deze werkvorm is geschikt voor een individueel traject of in teamverband met ca 15 medewerkers.

Reacties

‘Samen met mijn collega heb ik een intervisiemoment gevolgd bij Erik. Terugkijkend hierop heeft dit moment mij enorm geïnspireerd.’

‘Mijn ervaring is dat Erik als specialiteit heeft om de krachtbronnen in het gezin te signaleren.’

‘Jouw inzet was voor mij van groot belang. Jij hebt mij weer energie en inzichten gegeven dat ik binnen het gezin kan gaan inzetten/ gebruiken.’

‘De huisbezoeken kosten mij nu minder energie. De sfeer voelt beter in huis als ik op bezoek ben.’

‘Erik heeft me naast handvatten ook zeker nieuwe inzichten gegeven die er toe bijgedragen hebben dat ik zelf ontdekte wat er nodig is in dit systeem, maar ook het zelfvertrouwen dat ik degene ben die het verschil kan maken.’

‘Met Erik heb ik de ervaring dat hij naast het mee denken vanuit de systeemtherapie, ook de diepere laag weet te bevragen.’

‘Ik heb het als prettig ervaren om even van mijn stuk te worden gebracht, uit mijn comfortzone.’